

28.5.2012

Dnrot 2158/4/11 ja 814/4/12

Ratkaisija: Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anne Kumpula

LASTENSUOJELUASIAKKUUS – VANHEMMALLE LAADITTAVA SUUNNITELMA; MERKINNÄT
VÄESTÖREKISTERIIN

KLIENT INOM BARNSKYDDET – TILL FÖRÄLDRARNA BÖR GÖRAS EN PLAN; ANTECKNING
TILL BEFOLKNINGSREGISTRET

1
KANTELU

Kantelija pyysi 31.5.2011, 7.1.2012 ja 24.2.2012 saapuneissa kirjeissään oikeusasiamiestä tutki-
maan Kokkolan kaupungin sosiaalitoimen menettelyä tyttärensä lastensuojeluasiassa.

Kantelija kanteli muun muassa siitä, että

6) hän itse ei ollut saanut minkäänlaista tukea koko aikana eikä hänelle ollut laadittu asiakas-
suunnitelmaa ja että;

8) Kokkolan sosiaali- ja terveystoimi oli ilmoittanut maistraatille väärän huostaanoton alka-
misajankohdan ja näin aiheuttanut väärän merkinnän väestörekisteriin;

2
SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston lausunto ja Kokkolan
kaupungin selvitys. ---

3
RATKAISU

3.6
Vanhemmalle annettava tuki huostaanoton aikana

Kantelija kertoi kantelussaan, että hän ei ollut saanut huostaanotto-prosessin aikana minkäänlaisia tukea itselleen. Hänelle ei ollut laadittu asiakassuunnitelmaa, vaikka hän oli sitä pyytänyt.

Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on lastensuojelulain 30 §:n mukaan tehtävä asiakassuunnitelma, jollei asiakkuus pääty lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen tai kysymyksessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus. Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa.

Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan, sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Lastensuojelulain 30 §:n 3 momentin mukaan huostaanotetun lapsen vanhemmille on laadittava vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma, jollei sen laatimista ole pidettävä tarpeettomana. Suunnitelma laaditaan tarvittaessa yhteistyössä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kuten päihde- ja mielenterveyshuollon kanssa.

Asiakassuunnitelmilla pyritään kokonaisvaltaiseen lapsen ja hänen perheensä ongelmien jäsentämiseen siten, että lapsen tarvitsemat palvelut ja muut tukitoimet voidaan järjestää lapsen edun ja hänen yksilölliset tarpeensa huomioon ottavalla tavalla. Asiakassuunnitelmassa on selvitettävä ja arvioitava myös se, millä tavoin tuki lapsen vanhemmille tulee järjestää. Nyt kyseessä olevassa tapauksessa vanhempia on asiakassuunnitelmassa muun muassa ohjattu perheneuvolaan ja tarjottu mahdollisuutta keskusteluihin tyttären sijoituspaikassa.

Asiakassuunnitelma on lastensuojelulain mukaan laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen huoltajien ja vanhempien kanssa. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 7 §:n 2 momentin mukaan asiakassuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston minulle antamassa lausunnossa 28.11.2011 todetaan, että Kokkolan kaupungin sosiaali- ja terveystoimi on yrittänyt saada aikaan yhteistyötä kantelijan kanssa neuvotteluin ja tapaamisin. Kantelijan kanssa ei ole kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen siitä, millaista tukea hän olisi valmis vastaanottamaan.

Tilanne näyttäisi saamani selvityksen perusteella olleen sellainen, että erillisen asiakassuunnitelman laatimista vanhemmalle ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi, koska siihen kirjattavista asioista ei ole voitu sopia. Asiakassuunnitelmien tulisi mielestäni olla sillä tavoin laadittuja, että niihin kirjatut toimenpiteet ja tavoitteet ovat toteuttamiskelpoisia ja sellaisia, että vanhemmat voivat niihin sitoutua. Kantelijalla ei saamani selvityksen perusteella ilmeisesti ole päihde- tai mielenterveysongelmia tai muita sellaisia elämänhallinnan ongelmia, joiden hoitamiseksi asiakassuunnitelman laatiminen ilman asiakkaan myötävaikutusta olisi ollut selvästi tarpeellista.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että tältä osin asiassa ei ole ilmennyt ai-
hetta epäillä virheellistä menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

- - -

3. 8

Huostaanoton ilmoittaminen väestörekisteriin

Kantelija kertoi kantelussaan, että Kokkolan sosiaali- ja terveystoimi oli ilmoittanut maistraatille
väärän huostaanoton alkamisajankohdan ja näin aiheuttanut väärän merkinnän väestörekisteriin.

- - - Huostaanotto tapahtui Vaasan hallinto-oikeuden päätöksellä 8.1.2010. Kokkolan sosiaali- ja
terveystoimi oli tehnyt maistraatille huostaanottoilmoituksen vasta 25.1.2011. Tuolloin ilmoituk-
seen oli huostaanottopäiväksi merkitty jostakin syystä virheellisesti 20.11.2008. Kokkolan kau-
pungin sosiaali- ja terveystoimen selvityksessä virheellisen ilmoituksen todettiin johtuneen inhi-
millisestä erehdyksestä.

Kantelijan lapsen huostaanoton aikaan voimassa olleen väestötietolain (507/1993) 12 §:n 2 mo-
mentin mukaan sosiaalilautakunnan on ilmoitettava lapsen huostaanotosta ja vahvistamastaan
lapsen huoltoa koskevasta sopimuksesta.

Kun lapsi on otettu kunnan sosiaalitoimen huostaan, sosiaalitoimella on oikeus päättää lapsen
huoltoon liittyvistä asioista. Tieto huostaanotosta on mielestäni tämän vuoksi väestötietojärjes-
telmän julkisen luotettavuuden vuoksi välttämätön.

Väestötietolaissa ei ollut säännöstä siitä, missä ajassa ilmoitus oli tehtävä. Huostaanottomerkin-
nän ajantasaisuuden merkittävyys käy kuitenkin ilmi väestötietolain 7 §:n 1 momentista, jonka
mukaan tieto lapsen huostaanotosta on viipymättä poistettava väestötietojärjestelmästä huos-
taanoton päätyttyä.

Perustuslain 21 §:n mukaan asiat on käsiteltävä toimivaltaisessa viranomaisessa ilman aiheeton-
ta viivästystä. Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on käsiteltävä asiat ilman
aiheetonta viivytystä. Niin ikään kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 17 §:n mukaan viran-
haltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hallin-
tolain 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että
hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtä-
vänsä tuloksellisesti.

Huostaanotosta maistraatille ilmoittamisen olisi asian tärkeyden vuoksi tullut tapahtua välittömästi
huostaanoton tapahduttua. Ilmoitus oli ollut myös virheellinen, kun huostaanotto oli ilmoitettu teh-
dyksi yli vuotta aikaisemmin, kuin mitä se tosiasiasa oli tapahtunut.

Nyt kyseessä olevassa asiassa ajantasaisen tiedon puuttumisesta ja merkityn tiedon virheellisyy-
destä ei ole saamieni tietojen perusteella aiheutunut haittaa tai vahinkoa asianosaisille. Huos-
taanottomerkinän puuttuminen väestötiedoista yli vuoden ajan on kuitenkin ollut omiaan aiheut-
tamaan epäselviä tilanteita.

Katson Kokkolan kaupungin sosiaali- ja terveystoimen laiminlyöneen ilmoittaa huostaanotosta viipymättä. Asiassa on myös laiminlyöty noudattaa hyvän hallinnon edellyttämää huolellisuutta, joka sisältyy asioiden asianmukaisen käsittelyn vaatimukseen. Totean, että asiassa on jäänyt selvittämättä, kenen työntekijän inhimillisen erehdyksen vuoksi ilmoitus huostaanotosta on viivästynyt ja ollut virheellinen.

Maaliskuun alusta 2010 voimaan tulleessa, väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) on säädetty väestötietolakia tarkemmin viranomaisten ilmoitusvelvollisuudesta. Lain 23 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä on oikeus saada sosiaalihuollon toimintayksiköltä ja ammattihenkilöltä tieto muun muassa lapsen huostaanotosta ja sen lakkaamisesta. Mainitun lain 25 §:n 1 momentin mukaan lain 23 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla on velvollisuus ilmoittaa tiedot väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjälle välittömästi sen jälkeen, kun tiedoissa on todettu lisäys-, muutos- tai korjaustarve. Lain 27 §:n mukaan se, jonka velvollisuutena on ilmoittaa tietoja väestötietojärjestelmään tallettamista varten, vastaa rekisterinpitäjälle ilmoittamiensa tietojen luotettavuudesta ja niiden pysymisestä ajan tasalla.

Huostassapidon lopettamisesta 1.3.2012 oli tehty ilmoitus maistraattiin 5.3.2012. Tältä osin minulla ei ole huomautettavaa.

- - -

4 TOIMENPITEET

Saatan Kokkolan kaupungin sosiaali- ja terveystoimen sekä kanteluratkaisussa mainittujen työntekijöiden tietoon tässä ratkaisussa esittämäni käsitykset menettelyn virheellisyydestä. Tässä tarkoituksessa lähetän Kokkolan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnalle ja sen alaisina työskenteleville, edellä tarkoitetuille henkilöille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän päätökseni tiedoksi myös Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle.

